

www.ketab.ir

ضیایی، علی اکبر، ۱۳۴۳-
تاریخ و اعتقادات اباضیه / تألیف: علی اکبر ضیایی. - قم: نشر ادیان، ۱۳۹۰.
۷۱۲ ص - (نشر ادیان).

ISBN: 978-964-2908-42-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
۱. اباضیه، الف. نشر ادیان، ب. عنوان.
۲ ت ۹ ض / BP۲۴۲

۱۳۹۰
کتابخانه ملی ایران

۲۹۷/۵۴
۲۴۱۰۸۱۶

تاریخ و اعتقادات اباضیه

علی اکبر ضیائی

www.ketab.ir

تاریخ و اعتقادات اباضیه

- مؤلف: علی اکبر ضیایی
- ناشر: نشر ادیان
- نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰
- چاپ: نگارش
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۰۸-۴۲-۴
- حق چاپ و نشر محفوظ است.

• مراکز پخش:

تهران، خ حافظ، نرسیده به چهارراه کالج، نیش کوچه بامشاد، شماره ۵۲۵،
پکتا (پخش کتب اسلامی و انسانی) تلفن: ۵ - ۸۸۹۴۰۳۰۳ (۰۲۱)
قم، پردیسان، روبه روی مسجد امام صادق (ع)، دانشگاه ادیان و مذاهب.
تلفن: ۱۳ - ۲۸۰۲۶۱۰ (۰۲۵۱)، نمابر: ۲۸۰۳۱۷۱ (۰۲۵۱)

www.urdu.ac.ir press@urdu.ac.ir www.adyan-eshop.ir

فهرست مطالب

۱۱		سخن ناشر
۱۳		سپاس گزاری
۱۵		پیش گفتار

بخش اول: تاریخ اباضیه - ۲۹

۳۱		فصل اول: مسئله خلافت و پیدایش خواجه
۵۳		فصل دوم: پیدایش گروه قاعدین
۶۹		فصل سوم: نشئت مذهب اباضیه
۶۹		عبدالله بن اباض
۷۳		شکل گیری مذهب اباضیه
۸۵		یکم. جابر بن زید ازدی
۱۱۷		دوم. ابو عبیده مسلم بن ابی کریمه تمیمی
۱۳۷		دوم. ربیع بن حبیب فراهیدی
۱۴۲		سوم. سالم بن ذکوان هلالی
۱۴۶		سوم. ابوالحر علی بن حصین عنبری
۱۵۰		چهارم. ابو غانم بشر بن غانم خراسانی

- پنجم. ابوسعید محمد بن سعید کدمی ۱۵۳
- نشئت اباضیه در مصر و مغرب ۱۶۴
- یکم. اعمال فشار بر اباضیان در بصره و عمان ۱۶۵
- دوم. دور بودن از مرکز خلافت اموی و عباسی ۱۶۹
- فصل چهارم: تأسیس امامت اباضی در جزیره العرب، حضرموت و یمن ۱۷۳
- فصل پنجم: تأسیس امامت در عمان ۱۹۵
- فصل ششم: تأسیس امامت اباضی در شمال افریقا ۲۱۱
- جنگ‌های میان اباضیه و خلافت در سرزمین‌های مغرب عربی ۲۱۹
- اباضیه و اعلان امامت ظهور در مغرب ۲۳۸
- اشغال قیروان توسط اباضیه ۲۴۳
- جنگ بین اباضیه مغرب و خلافت عباسی ۲۴۷
- جنگ بین اباضیه و والیان مهلبی ۲۵۷
- محاصره طبنه ۲۶۲
- استیلای ابوحاتم اباضی بر قیروان و کشته شدن عمر بن حفص ۲۶۶
- شکست اباضیان در مغرب نزدیک و پیروزی آنان در مغرب میانه ۲۷۱
- حکومت رستمی در تیه‌رت ۲۷۸
- اباضیه در وادی میزاب ۳۰۸
- اباضیه در اندلس ۳۱۷
- حکومت بنو برزال ۳۳۲
- حکومت بنو دمر ۳۳۵

بخش دوم: اعتقادات اباضیان - ۳۳۹

- مقدمه ۳۴۱

۱. سند متواتر.....	۳۴۲
دلالت قطعی.....	۳۶۰
فصل اول: اسماء و صفات خداوند متعال از نظر اباضیه.....	۳۷۵
نفس.....	۳۹۰
وجه.....	۳۹۳
عین.....	۳۹۶
استواء.....	۳۹۷
عرش.....	۳۹۹
فصل دوم: ایمان و کفر از نظر اباضیه.....	۴۰۵
مفهوم ایمان.....	۴۰۵
کفر نعمت از نظر اباضیه.....	۴۱۰
مسلمان گناه کار از نظر اباضیه.....	۴۱۴
اقسام گناه از نظر اباضیه.....	۴۱۴
فصل سوم: رؤیت خداوند از نظر اباضیان.....	۴۲۹
۱. دلیل عقلی اشاعره در اثبات رؤیت.....	۴۳۱
ب: دلایل نقلی اشاعره در اثبات رؤیت.....	۴۳۵
تفسیر اباضیه از زیادت.....	۴۶۵
تفسیر شیعه از زیادت.....	۴۶۸
۳. ادله عقلی و نقلی اباضیه در نفی رؤیت.....	۴۸۵
الف) دلایل عقلی اباضیان در نفی رؤیت.....	۴۸۵
ب) دلایل نقلی اباضیان در نفی رؤیت.....	۴۸۷
فصل چهارم: خلق قرآن از نظر اباضیه.....	۴۹۱
دلایل عقلی خلق قرآن از نظر اباضیه.....	۴۹۷

۵۰۰	دلایل نقلی خلق قرآن از نظر اباضیه
۵۱۱	فصل پنجم: خلق افعال از نظر اباضیه
۵۱۵	فصل ششم: اراده خداوند از نظر اباضیه
۵۱۷	فصل هفتم: عدل از نظر اباضیه
۵۲۳	فصل هشتم: اختلافات اعتقادی بین اباضیه و خوارج
۵۲۹	فصل نهم: اهتمام اباضیان به علم حدیث
۵۴۳	فصل دهم: فقه اباضی
۵۴۳	منابع اجتهاد از نظر اباضیه
۵۶۱	ولایت و برائت و وُفوف
۵۷۴	امامت از دیدگاه اباضیه
۵۷۹	نصب امام
۵۸۴	وحدت یا تعدد امام
۵۸۸	تعیین یا انتخاب امام
۵۹۲	شروط اهل حل و عقد
۶۰۰	انتخاب جانشین و ولایت عهدی
۶۰۵	شروط امام
۶۰۹	امامت مفضول
۶۱۲	مراحل بیعت با امام
۶۱۸	عزل امام و خروج بر وی
۶۲۸	انواع امامت
۶۴۲	نظام عزایه
۶۵۲	نظام عشیره

قرائت سوره و تسبیح در نماز.....	۶۶۵
عدم جواز قنوت در نماز.....	۶۶۷
بالا بردن دست‌ها در نماز از نظر اباضیه.....	۶۷۰
حکم تکف یا بستن دست‌ها در نماز از نظر اباضیه.....	۶۸۰
۱. حدیث سهل بن سعد.....	۶۸۲
۲. حدیث وائل بن حجر.....	۶۸۳
۳. حدیث عبدالله بن مسعود.....	۶۸۴
نقشه‌ها.....	۶۹۱
منابع و مأخذ.....	۶۹۵

سخن ناشر

شناخت فرق و مذاهب اسلامی نخستین گام برای گفتگو، تفاهم و همفکری در میان مسلمانان جهان است و تا این شناخت در میان اندیشمندان و سپس عموم مسلمانان حاصل نگردد نمی‌توانیم امیدی به وحدت و همگرایی واقعی در میان آنان باشیم و سخن از وحدت بدون شناخت، امری بیهوده به حساب می‌آید. کتب ملل و نحل که توسط نویسندگانی چون ابن حزم، شهرستانی، ابوالحسن اشعری و دیگران نگاشته شده است تا حد زیادی از تعصبات مذهبی نویسنده آن آثار نیز برحذر نبوده و پدیدآورندگان آن آثار با تکیه بر شنیده‌های دیگران آرای مخالفان را به تیغ طعنه و دشنام و گاهی تهمت و افترا سپرده‌اند و گاهی ویژگی‌های تاریخی و مذهبی از جمله باطنی‌گری در برخی مذاهب نیز بر این ابهامات افزوده است. نگارنده این‌سطور با سفر به خاستگاه مذهب اباضیه و مذاکره و گفتگو با اندیشمندان و علمای آن دیار و بهره‌گیری از کتب تألیفی آنان چه به صورت خطی و یا چاپی تلاش نموده است تا با استناد به سخنان اباضیان از تاریخ و اعتقادات آنان تصویری ارائه نماید که از نظر معتقدان آن مذهب نیز تا حدودی قابل

قبول باشد. همین نوع نگاه تقریبی بود که سبب گردید تا کتاب معجم مصادر الاباضیه با استقبال آنان روبرو شود و فضای دشمنی و معاندت در وبلاگ‌ها و سایت‌های طرفین به سمت و سوی همگرایی بیشتر حرکت کند. اشتراکات فقهی و اعتقادی شیعه و اباضیه و مذاهب اهل سنت به اندازه‌ای است که می‌توان ادعا کرد وحدت حقیقی امت اسلامی در محوریت قرآن کریم و شخصیت پیامبر بزرگ اسلام صلی الله علیه و آله در حال شکل‌گیری است و این وحدت بسیار مستحکم‌تر از وحدت نمادین دیگر ادیان آسمانی خواهد بود و با گسترش مطالعات و تحقیقات در زمینه فرق و مذاهب اسلامی می‌توانیم به این همگرایی کمک شایانی نماییم.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در حوزه تاریخ و اعتقادات اباضیه که با تلاش پژوهشگر ارجمند جناب آقای دکتر علی اکبر ضیایی (عضو انستیتو بین‌المللی اندیشه و تمدن اسلامی: دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی) نگارش یافته است. ناشر از مؤلف محترم مصممانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متان خواستار است.